

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pismen ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Narodna letna 60 Din. za tuzemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo listi s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. šek. rač. 17.153. Telefon 3713

Delovna šola

Ni dolgo tega, kar smo čitali v listu slovenske akademske mladine, da bo treba iskati subverzivne elemente tudi med učitelji in profesorji, ki se bore za delovno šolo. Po vsem tem, kar smo že brali v njihovem glasilu, nam sicer ta zadnja lepa gesta ne priha nepričakovano, toda preseneča nas vendarle drznost mladih reakcionarjev, ki izročajo stremeljenja najplemenitejših pedagoških teoretikov in praktikov sedanjega časa neizprosno anathema.

Tu imamo naravnost klasičen primer, kako si upajo ljudje, ki še niso imeli z resničnim življenjem nikakega oplajajočega stika in odnosa, iz svoje nekritične dogmatičnosti sumničiti življenjsko potrebne in neodložljive zahteve vseh resnično naprednih domoljubov iz enostavnega razloga, ker iz svoje polže perspektive in neživljenjskosti ne morejo niti slutiti globine in širine problemov, ki se nam v teh težkih časih vsiljujejo vsepovsodi. Ali smo Slovenci res že tako daleč zašli v negativizem, da si upajo mladi inteligenti s pavšalnim podtikavanjem izogibati se prepotrebne pozitivnemu delu na enem izmed najvažnejših kulturnih področij, na vzgojnih nalogah današnjega narodnega naraščanja ter skušajo v svoji dogmatični zaslepljenosti ovirati pri tem delu tudi vse one, ki jim je vzgoja njihov življenjski poklic?

Najboljši izmed teh vedo predobro, da naša današnja šola ne ustreza niti življenjskim potrebam naroda, niti svojevrstnemu duhovnemu in telesnemu razvoju gojencev. Snovno in oblikovno pomenja žalosten anahronizem in to v največjo škodo našega naraščanja, ki bo skoro poklican, da oblikuje jutrišnje življenje našega naroda.

Pa ti pride tak dogmatičen adept ter ti s svojim izkrivljenim pogledom ponečedi vsak pošten in težak poizkus, vdihniti nekoliko življenja v zapuščen petrefakt naše šolske organizacije!

Radi bi vedeli, kaj se namerava s sličnim počenjanjem! Ali naj služijo taki napadi kot opravičilo za neopravičljivo brezbriznost, ki jo kaže slovenska javnost spričo tako važnega vprašanja, kot je reforma naše šole? Kdaj nam je ta intranzigentna mladina že pokazala, kako si predstavlja rešitev te sodobne naloge?

Ali je bil namen tega izpada preplašiti vse one, ki žrtvujejo svoj prosti čas in življenjski mir za to prepotrebno delo?

Učitelji imamo po zakonu o narodnih šolah predpisan tak pouk, ki upošteva načelo koncentracije in aktivno sodelovanje učencev. Če se ravnamo po zakonu, ki je bil sklenjen v Beogradu za vso državo, bomo proglasili v Sloveniji za komuniste, če zakon briškiramo, bomo nosili posledice kot nesposobni ali uporni uradniki. Zopet med Seilo in Karibdo, od koder ni izhoda.

Ni to edini primer tega Janovega dvojnega obraza; že leta in leta trpi učiteljstvo pod tem dvoreznim mečem. Zadnje čase se pa ta praksa zaostruje do meje, ki bo nujno zahtevala nedolžne žrtve.

Toda kljub vsemu! Prepričani smo, da je verbalizma povsod več kot preveč in v naših šolah še posebej. Predobro se zavedamo, da so doktrine z leve in desne največji sovražniki vsakega pravega plodnega življenja. Gorje narodu, kjer se mladina zabarikadira za oklopimi dogmatizmi, ki ji onemogočajo globokovidnost in hrome njeno dejavno prožnost. Vsaka resnična ljudska enotnost je odvisna od trdne utemeljitve navdušenja in veselja nad delom v vseh ljudskih plasteh. Le pod temi pogoji je mogoča plodna življenjska sinteza duha in dela. Zato mora postati vprav delo, in to delo na čutni snovi, podlaga vsake vzgoje.

Iz tega spoznanja moramo stremeti za tem, da šola preneha biti zgolj učilnica in da postane smotrno zgrajena vzgojna delovna zajednica. Učenje mora postati zavesten delovni postopek. Šola, ki s prekomernim dociranjem ustvarja hipertrofijo spomina na škodo vseh drugih telesnih in duševnih sil, pomenja zlasti v današnjih časih, ki zahtevajo toliko od posameznika kakor od družabnih kolektivov napora vseh razpoložljivih moči, neopravičljivo hromenje mladine sil pomenja nezadostno pripravo mladine za življenjske boje, ki jo čakajo. Če ji je starejša generacija že morala — recimo zaradi nujne tragične koincidence — zapustiti tako žalostno dediščino, kakršne že stoletja ni nastopil noben nov rod, mislimo, da je boljša priprava za njeno negotovo življenjsko pot najmanj, kar ji moramo dati in česar ji ne smemo kratiti. Delovna šola je pa eden izmed važnih pogojev take priprave. Če je to delo subverzivno, je naš, še vedno veljavni šolski zakon tudi subverziven, je lepša bodočnost naše mladine tudi subverzivna.

Komunike

Jugoslovenskega učiteljskega združenja

Glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja je pretresal na svojem zasedanju 26., 27. in 28. aprila 1937. važna vprašanja, ki zadevajo šolo, prosveto in učiteljski stan ter je enodušno sprejel sledeči komunike:

I.

Narodna šola:

Učni načrt za narodne šole je ostal neizpremenjen vključ našim prizadevanjem, da se prilagodi življenjskim potrebam naroda. Njegova reforma je neobhodno potrebna.

Današnje osnovno šolanje ne nudi širokim narodnim masam možnosti za čim večje izkoriščanje kulturnih, tehniških in gospodarskih dobrin, ki so neobhodne za njegov obstoj v kulturno gospodarskem tekmovanju z ostalimi narodi, in tudi organizacija današnje šole ni taka, da bi se šola mogla svobodno razvijati pod vplivom edino merodajnih šolskih oblastev.

Iz tega razloga postaja izvedba osemletne šolske obveznosti v vsej državi, in ločitev šolstva od drugih vplivov, nujna potreba današnjega časa.

Glavni odbor z zadovoljstvom ugotavlja, da je od 1. aprila t. l. postavljeno vzdrževanje narodnih šol na solidnejšo osnovo. Toda v državi je še veliko pomanjkanje šolskih zgradb in mnoge od obstoječih šol ne ustrezajo pedagoško-higienskim zahtevam, zato poudarjamo ob tej priliki tudi to, da je treba realizirati § 35. zakona o narodnih šolah ter osnovati državni šolski fond pri državni hipotekarni banki.

II.

Skrb za šolske otroke:

Šolski otroci živijo v mnogih krajih naše države v zelo težkih materialnih razmerah in pri takih otrocih je nemogoče popolen uspeh pouka. Iz tega razloga apelira glavni odbor na vse odločujoče činitelje, da temu vprašanju naše mladine posvetijo polno pažnjo in ukrepanje, da skrb za to mladino ne bo samo predmet usmiljenja, temveč dolžnost naroda in države.

III.

Narodni učitelj:

Narodni učitelj je bil in ostane nosilec kulture ter nacionalne in državne misli med narodom. Da bi zamogel na vseh poljih svojega dela vztrajati in uspešno nadalje delovati, je neobhodno potrebno:

a) sigurnost in stalnost v službi;

b) izenačenje učiteljic z učitelji v vseh pravicah ter s polno svobodo pri izbiri soproga brez posledic za službo;

c) avtomatsko napredovanje pri povišicah;

d) zaposlitev brezposelnih učiteljskih abiturientov; ter

e) materialna zagotovitev eksistence, ki se zaradi rapidnega naraščanja in dvigovanja cen življenjskih potrebščinam v poslednjih mesecih pojavlja kot nujna in neobhodna potreba.

V zvezi z gornjim je glavni odbor ugotovil, da je bilo veliko število učiteljstva premeščenega in odpuščenega iz državne službe, ne da bi se prej izvršilo disciplinsko postopanje. Obziri do socialne pravičnosti zahtevajo, da se vsi ti učitelji povrnejo na svoja mesta in v službo ter se šele na podlagi ugotovljene njihove krivde sprejme pravilna rešitev.

IV.

Učiteljska organizacija:

Učiteljska organizacija ni sama sebi namen, temveč je sredstvo v službi šole, naroda in svojega stanu ter se iz tega razloga njena ideologija ozira na te smotre.

S posebnim poudarkom obsojamo akcijo vseh onih, ki brez potrebe in upravičenih razlogov s svojim delom podirajo temelje naše organizacije.

Izvršnemu odboru izrekamo popolno zapiranje za njegovo celokupno dosedanje delo.

Pozivamo članstvo JUU, da izvrši pravočasno svoje obveznosti napram združenju. Opozarjamo ga, da je glavni pogoj dobre organizacije urejeno gospodarstvo ter je moralna dolžnost članstva, da tudi nekaj žrtvuje za olajšanje težke usode prizadetih tovarišev. Finančna sredstva niso potrebna samo za normalno delovanje organizacije in njen pravilen razvoj, temveč se v poslednjem času vedno bolj pojavljajo tudi druge potrebe, med katerimi so tudi materialne obveznosti do članstva, ki trpi.

Glavni odbor se tudi zaveda, da leži uspeh narodne šole v kolaboraciji in združevanju naporov prosvetne centrale in Jugoslovenskega učiteljskega združenja in je to največja garancija za popolen uspeh, zato je vedno želel izpolniti težnje po popolnem normaliziranju odnosov. Iz tega razloga glavni odbor z zadovoljstvom ugotavlja dobro razpoloženje gospoda ministra, da ureditev odnosov, ki ga je videl dvakrat ob priliki sprejema glavnega odbora s strani gospoda ministra v času zasedanja, t. j. 27. in ponovno 28. aprila 1937.

Usodne zmote

Sam poseči v tok dogodkov, da očuva dosedanje višino šolstva in svoje že itak močno okrnjene pravice. V tem pravcu bo treba preusmeriti vse dosedanje delo.

Stara, romantična slika vasi s fanti na vasi in s cerkvico v ozadju se je porušila in se je prikazal v vsej resničnosti film sedanosti, s težaki, kočarji in viničarji, z golimi in lačnimi otroki, s kmeti brez zemlje in z dekleti, ki beže v mesta in prihajajo nazaj bolna, z užitekariji, ki so družini v napoto itd. in v ozadju kmetiška hiša z enim samim prostorom za vso revščino.

Sredi tega se nahaja slabo opremljena šola z idealnim učiteljem, ki ne ve, kako bi spravil svoj idealizem in lastno revščino v sklad z vso vaško siromašnostjo.

Spričo takih razmer si ni mogoče zamišljati več stare prijetne slike o vasi in o bivanju učitelja na podeželju.

Slične in enake razmere pri nas in drugod v svetu so vzrok novih družabnih oblik, ki nastopajo in preobrazujejo vas in oblikujejo novega kmetškega človeka z drugačnim pogledom na se, na svoje delo in družbo. Ta novi red, ki prihaja, zahteva resnično enakopravnost, racionalnejše gospodarstvo, vaško skupnost in daje šoli in učiteljstvu nove naloge.

V nastopajoči zmedi starih vrednot in novih gesel, polomljenega gospodarstva in novih gospodarskih poizkusov, mora učitelj živeti polno življenje z vasio, z njenimi brigami in razočaranji, a pri tem, da visoko drži in čuva večne vrednote duha, ki so ogrožene od varljivih gesel in preureditvenih poizkusov.

Vas išče novih dogem, ker stare ne zadovoljujejo, išče novih gospodarskih potov in pravega razmerja v odnosih do družbe in vseh življenjskih pojavov.

VSEBINA:

Delovna šola.

Komunike Jugoslovenskega učiteljskega združenja.

Usodne zmote.

»Ljudska« ali »narodna« šola.

Slovenski javnosti.

Obmejno šolstvo in problem učiteljeve nezavisnosti.

† Balbina Wittenbach.

LISTEK: Mati.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU.

— Učiteljski pravnik. — Mladinska matiča. — Naša gospodarska organizacija.

— Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

V tem prerivanju vasi in družbe sploh se nahaja tudi učitelj, ki se mora posvetiti narodu, iz katerega je izšel in od katerega se pričakuje poleg izvršenih dolžnosti v šoli še njegova pomoč pri vstvarjanju višje oblike vasi.

Vendar bi bilo napačno, ako bi v teh razmerah ohranili stari omdelno idealistični pogled na lastno delo. Vloga hvaljenih in grajenih idealistov, a pri tem slabo plačanih, je neprimerna. Merilo morajo biti današnje razmere.

Oznaka novega časa je racionalizem. Svet se nahaja v dobi modernega izrabljanja. Ta duh izrabljanja preveva vso privatno in javno delavnost do zadnjega obrtnika, od borznih pisaren do pisarnice malega advokata.

Izrablja se čas, material in ljudje.

Kdor ni racionalen, zaostane v tekmi in življenje ga pohoči.

Tempo je hiter.

V tem stanju bi bilo vsako nesmoteno delo škodljivo. Tako so stopili na čelo šolskega reformnega gibanja mnogi odlični pedagogi, a stanovske, življenjske zahteve so ostale v ozadju. Učiteljstvo se bori za napredek šole, da bo dalo narodu ljudi, ki jih potrebuje čas, a na se, na svoje bitne interese pozablja.

V dobi hlastanja po nakopičenju materialnih dobrin je nemogoče pričakovati uvidevnosti in pomoči izven stanu. Industrijski karteli, trgovske zbornice, obrtniška združenja itd. so izraz prizadevanja poedinih stanov, da si priborijo čim toplejše mesto pod soncem. Borba proletariata in prebujanje kmeta so kriki malih po boljšem kruhu.

Pretekli individualizem v gospodarstvu in v življenjskem boju spada že v zgodovino. Danes je mogoča borba za obstoj samo v skupnosti, v složni povezanosti. Danes, ko se gre ironično preko upravičenih zahtev širokih množic, je treba vse poedince istih interesov povezati v močno gmoč, ki se bo lahko branila in bo mogla zahtevati.

To pot narekujejo potrebe tudi učiteljstvu, ki si z lastnimi sredstvi in z večjo pridnostjo ne more doseči višjih dohodkov, temveč so njegovi prejemki predvsem odvisni od vladajočega stanu.

Zato je tesna povezanost, isti smoter in skupni nastop vsega uradništva ne-le potreba, temveč nujnost, da se paralizirajo nasprotna tendence in dosežejo upravičene zahteve.

V tem pravcu se mora usmeriti vse uradništvo, ker je usoda vseh nas ista.

Idealizem učiteljstva je ostal neomajan. Še vedno je, kljub razdrapanim razmeram, najdelavnější tvorec in oblikovatelj vaše kulture. Še vedno se uveljavlja v raznih gospodarskih in vsemogočih panogah. Še vedno hoče s svojim znanjem koristiti okolici, v kateri biva. Mladi učitelji grade novo dobo.

Organska telesa brez zadostnih sokov hira.

Človeške naprave, ki se ne obnavljajo, se porušijo.

Šola in učiteljstvo se bori s sedanostjo. Dolga leta že šole ne prejemajo določenim jim doklad. Material se ne obnavlja, ne dopolnjuje se prav nič. Pouk se vrši brez sredstev. — V bodočnosti se bodo pokazale motnje zaradi okrnjenega duševnega razvoja naraščanja. Ne po krivdi učiteljstva.

Ono v družbi vsega uradništva zakriva svoj gmotni primanjkljaj z dolgovi. Ekonomsko poslovanje v uradniških družinah je onemogočeno. Pravilno cirkuliranje denarja se ne vrši več.

Napačno bi bilo ohraniti stari idealistični pogled na vas in učitelja. Treba je zavestno pogledati v klavne razmere vasi, šole in učitelja, pa bo vsakomur jasno, da je tu nujno potrebna pomoč.

Pomoč, ki ne sme biti prepoznal